

Република Србија – Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ПРОПИСЕ, УПРАВУ И НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ

21000 НОВИ САД
Булевар Михајла Пупина 16
Тел.: +381 21 487 4213, 421 444
Факс: +381 21 557 074

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А
О РЕАЛИЗАЦИЈИ ЧЕТВРТЕ ФАЗЕ ПРОЈЕКТА
«Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини»
2008-2009. год.

Нови Сад, јун 2009. год.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Пројекат *Извршног већа Аутономне Покрајине Војводине* "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини", чији је циљ неговање културног диверзитета и развијање духа међуетничке толеранције код грађана Војводине успешно се реализује од 2005. године. Носилац овог пројекта је *Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине*, а реализује се у сарадњи са бројним организацијама и установама из Војводине. Пројекат је конципиран као комплексан мултитематски и мултикултурални програм, усмерен према идеји јачања међунационалног поверења код младих у Војводини. Обухвата више потпројеката и кроз активности које се реализују на територији целе Војводине укључује више хиљада младих, ученика војвођанских основних и средњих школа.

Основни циљ овога пројекта је умиривање међунационалних тензија, а дугорочно, развијање духа толеранције, међусобног уважавања и поверења код грађана Војводине, уз ангажовање свих релевантних субјеката у Војводини.

Предмет пројекта је неговање и развијање вредности мултиетничког и мултикултуралног друштва Војводине као модерне европске регије, на основама отвореног демократског друштва заснованог на владавини права, а активности пројекта су усмерене ка младима, пре свега узраста од 14 – 19 година обухваћеним вишим разредима основне школе и свим разредима средње школе. Непосредни ефекти пројекта преваходно би требало да се односе на саме учеснике у пројекту, али и на све оне субјекте који су посредно или непосредно укључени у реализацију овог пројекта. Имајући у виду да пројекти подразумевају укључивање и непосредан контакт више хиљада младих, реализација пројекта посредно има утицаја и на ширу популацију у Војводини.

Пројекат садржи три нивоа рада. **Први ниво** је координација активности у оквиру *Извршног већа АПВ* усмерених кроз обављање редовних послова и задатака органа управе на постизање резултата у остваривању предвиђеног циља овога пројекта. **Други ниво** је екстерна активност на реализацији појединачних потпројеката који ће на међусобно различите начине и са различитим приступом истој проблематици покушати да у позитивном смислу унапреде стање у области међунационалних односа у Војводини. **Трећи ниво** је окупљање и координација невладиних организација, образовних и културних установа и других релевантних субјеката, који у свом пољу деловања имају садржаје и теме окренуте ка постизању основног циља овога пројекта.

Носилац и координатор пројекта је *Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине*. Пројекат се реализује у сарадњи са другим ресорним покрајинским органима, међународним организацијама, републичким

органима управе, органима локалних самоуправа, невладиним организацијама, образовним и културним установама, у зависности од конкретног потпројекта. У реализацију потпројеката су, између осталог, укључени следећи субјекти: ресорни покрајински органи, *Музеј Војводине, Градски музеј Суботице, Радиотелевизија Војводине*, спортске организације, организације цивилног сектора, регионални и локални штампани и електронски медији у Војводини, образовне установе (основне и средње школе) претежно из општина са значајним учешћем припадника националних мањина, *Педагошки завод Војводине* итд.

Свеукупну координацију и контролу спровођења пројекта као целине врши посебна комисија формирана од стране *Извршног већа АП Војводине*.

ОСНОВЕ ПРОЈЕКТА

Полазна основа

Један од показатеља стања међунационалних односа у вишенационалној средини каква је Војводина јесте и број, учесталост и врста инцидената на националној основи. *ПС за прописе, управу и националне мањине* је крајем јануара месеца 2005. год. предложио, а Извршно веће АП Војводине прихватило на својој XVI седници *ИНФОРМАЦИЈУ о инцидентима на међунационалној основи који су се десили у Војводини у 2003. и 2004. години.*

Информација је рађена на основу података надлежних државних органа, посебно органа унутрашњих послова, писања штампе и других средстава јавног информисања, те на основу сазнања *ПС за прописе, управу и националне мањине.*

Извршно веће АП Војводине је на истој седници констатовало да је неопходно покретање осмишљене, упорне и организоване активности свих друштвених чинилаца на превентивном деловању и на спречавању инцидената и провокација на међунационалној основи у АП Војводини и усвојило закључке којима се налаже *Покрајинском секретаријату за прописе, управу и националне мањине* да у сарадњи са свим заинтересованим субјектима изради одговарајуће пројекте и конципира мере превенције у области школства, културе, јавног информисања, правосуђа и унутрашњих послова, којима ће се деловати у циљу систематског спречавања ескалације инцидената, међунационалне нетрпељивости, сузбијања друштвено опасних појава, очувања добрих међунационалних односа и развијања духа толеранције, са посебним нагласком на деловању усмереном према младима.

Закључком бр. 90-00351/2005 од 02.03.2005. године на својој 22. седници *Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине* усвојило је Пројекат „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини - мере за јачање међунационалног поверења код младих“ чији је носилац Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине.

Закључком бр. 401-00185/2009 од 11. фебруара 2009. године, на својој 35. седници, *Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине* прихватило је *Информацију о реализацији треће фазе Пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини"* и задужило Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине да и у наредном периоду руководи активностима у циљу реализације Пројекта и о истом обавештава Извршно веће АП Војводине.

Финансирање пројекта

Средства за финансирање овога пројекта предвиђају се *Одлуком о буџету АП Војводине*, а као допунски извори потребних средстава користе се донације, односно финансирање које не потиче из јавних прихода.

У раду на прикупљању средстава за реализацију пројекта, органи пројекта, могу ангажовати и установе, предузећа и појединце као носиоце прикупљања средстава и финансирања пројекта или његовог специфичног дела.

Пројекат дозвољава могућност да без угрожавања или нарушавања циљева и достојанства пројекта за његово финансирање, или финансирање специфичних потпројеката или делова Пројекта, употребе средства обезбеђена путем спонзорских активности трећих субјеката, а давањем простора и могућности за рекламирање даваоца средстава.

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОЈЕКТА

РЕТРОСПЕКТИВА АКТИВНОСТИ

Прве три фазе Пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини" су реализоване у периоду од 2005. до 2008. године.

У **првој фази** реализације пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини", од предвиђених седам потпројеката, пет потпројеката се показало успешним и ефикасним ("Куп толеранције", Квиз "Колико се познајемо", Изложба "Живети заједно", "Медијска кампања" и "Повратак добрим пословним обичајима") и тиме је успостављен квалитетан основ за њихово устаљивање.

За разлику од прве фазе, у **другој фази** Пројекта осмишљена су и успешно реализована три нова потпројекта, чиме је њихов број повећан на осам, уз напомену да су се сви показали као успешни, чиме је створен основ за њихову даљу реализацију у оквиру Пројекта.

Трећа фаза Пројекта, обухватала је тринаест потпројеката и карактерисало ју је значајно увећање пројектних активности у односу на прве две фазе.

РЕАЛИЗАЦИЈА ЧЕТВРТЕ ФАЗЕ ПРОЈЕКТА

Карактеристично за четврту фазу пројекта је промена у структури потпројеката и појединачних акција, са циљем груписања садржински и организационо сродних активности. Потпројекти су, због усложњавања и повећања пројектних активности и потребе да се те активности поједноставе и конципирају на вишем нивоу, груписани на основу сличности приступа проблематици и активности реализације.

Четврта фаза Пројекта је према утврђеном плану, обухватала следеће потпројекте и активности:

- потпројекат: Спортска такмичења "Куп толеранције 2008"
- потпројекат: "Колико се познајемо"
  1. активност: Телевизијски Квиз "Колико се познајемо" четврти циклус – ученика средњих школа
  2. активност: "Колико се познајемо" – Радио верзија Квиза
  3. активност: "И ми знамо" – такмичење удружења особа са инвалидитетом
  4. активност: "Колико се познајемо" - Књига о Војводини
- потпројекат: "Живети заједно"
  1. активност : "Завичај на Дунаву - суживот Немаца и Срба у Војводини"
  2. активност: "Живети заједно: Срби и Мађари" – мобилна форма"

- 3. активност: "Богатство различитости"
- 4. активност: "Заједно" - документарни ТВ серијал
  - потпројекат: Медијска кампања – Мултикултурализам у Војводини
  - потпројекат: Повратак добрим пословним обичајима
  - потпројекат: Етно дан
  - потпројекат: Евалуација стања међуетничких односа код младих у Војводини
  - потпројекат: Интернетно Фестивал
  - Остале активности на реализацији Пројекта

На жалост, један део планираних активности није било могуће реализовати због неповољне финансијске ситуације која је негативно утицала на ток реализације Пројекта.

1. потпројекат: Куп толеранције 2008. спортска такмичења са додатним садржајима

"Куп толеранције" представља организацију спортских такмичења са додатним културним садржајима, ученика основних школа и средњих школа из Војводине у пет популарних екипних спортова по куп систему у 7 градова Војводине. Пажња је првенствено усмерена ка младима, као главној циљној групи, и кроз сарадњу са образовним установама из целе Покрајине, постигнута је велика масовност чиме је омогућено да основна порука Пројекта допре до великог броја младих људи. Уз спортска такмичења, организује се и целодневни пратећи културно-забавни програм за све учеснике такмичења.

Спортске манифестације потпројекта "Куп толеранције 2008", којим је уједно **отпочела четврта фаза** Пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини" су се одржавале викендима, у трајању од **два дана**, током октобра и новембра месеца 2008. године и то у два нивоа:
- **квалификације** у **шест** градова у Војводини: Сремској Митровици, Бачкој Тополи, Зрењанину, Новом Саду, Сомбору и Панчеву
- **финално такмичење** у Суботици.

2. потпројекат: "Колико се познајемо"

Активност
**Телевизијски Квиз "Колико се познајемо" - четврти циклус – ученика
средњих школа**

Потпројекат представља организацију квиз-такмичења у знању о историји и култури националних заједница са простора Војводине. Учесници квиза су екипе из средњих школа у којима се настава одвија на језицима националних мањина, односно школа из национално мешовитих средина. Циљ потпројекта је едукација становништва, пре свега младих о заједничкој историји и култури различитих националних заједница које живе у Војводини, стварање услова за овакву едукацију кроз масовно укључење ученика средњих школа из Војводине и омогућавањем преноса такмичања у медијима.

У четвртој фази, такмичења су реализована кроз 24 квалификациона регионалних такмичења у 12 општина и градова у Војводини, у којима је учествовало 85 екипа, 12 четвртфиналних, 3 полуфинална и финално такмичење, која су одржана у "Студију М" у Новом Саду и у целости снимљена. Емитовање емисија је предвиђено у периоду септембар - децембар 2009. године на програмима РТВ Војводине.

Активност
"Колико се познајемо" – Радио Квиз

Радио верзија Квиза је конципирана као контакт емисија са темом из историје и културе националних заједница Војводине уз одговарање са неколико понуђених алтернативних одговора путем СМС порука и награђивање слушалаца.

Концепт предвиђа укључења награђених слушалаца у програм, као и додатна објашњења сваког постављеног питања.

Квиз је веома успешно реализован од стране Радио „Сигнал“ из Новог Сада, а слушаност, као и укључење слушалаца у програм и наградну игру је изнад очекивања.

Активност
"И ми знамо" – такмичење удружења особа са инвалидитетом

Активност "И ми знамо" представља такмичење у знању удружења особа са инвалидитетом.

У четвртој фази пројекта учествовали су такмичари свих десет покрајинских удружења особа са дечијом и церебралном парализом у две етапе такмичења: интерним (квалификационим) и финалним такмичењима.

На финалном такмичењу одржаном 7. јуна 2009. године у Сомбору учествовало је 30 најбољих такмичара 10 покрајинских удружења.

Активност
"Колико се познајемо" - Књига о Војводини

Потпројекат је усмерен ка уређивању и издавању приручне публикације о Војводини, уз ангажовање релевантних стручњака, наглашавајући мултиперспективни приступ проблему и промовисање публикације као додатног наставног средства и секундарне литературе.

Потпројекат је у делом усмерен на едукацију наставног кадра виших разреда основних и разреда средњих школа, у смислу унапређења знања о моментима из заједничке историје, културним и другим прожимањима народа са простора Војводине.

У протеклом периоду поред консултација са ауторима скрипте "Колико се познајемо", остварен је контакт са стручњацима из појединих области и одржана је серија састанака на којима се разговарало о форми и садржају постојеће скрипте, њеној ревизији и проширивању.

3. потпројекат: "Живети заједно"

Активност

"Завичај на Дунаву - суживот Немаца и Срба у Војводини" - музејска изложба -

Просторни оквир изложбе одређен је географским простором Војводине, конкретније насељима у којима су Немци и Срби живели заједно. Шири контекст којим се бави изложба изражен је кроз однос село – град који је изузетно значајан за формирање културног, економског и социјалног идентитета оба народа. Прва изложба сличне тематике, о суживоту Срба и Мађара на овим просторима, реализована је у сарадњи са *Музејом Војводине* из Новог Сада.

Циљеви потпројекта су афирмација позитивних вредности из заједничке историје два народа, прожимања и међусобних културних утицаја Срба и Немаца, као значајног доприноса историјским и европским искуствима у развоју мултикултурализма и мултиетничке толеранције.

Изложба је израђена, у току трајања треће фазе Пројекта, а свечано отварање одржано је 15. маја 2009. године у Музеју Војводине у Новом Саду, после чега ће изложба гостовати у неколико већих градова у СР Немачкој.

Активност

"Живети заједно: Срби и Мађари" – мобилна форма" - мултимедијална изложба о суживоту Срба и Мађара -

Потпројекат подразумева реализацију изложбе која на оригиналан, модеран и мултимедијалан начин приказује теме из заједничке историје и културе и из тога произашла прожимања и утицаје српске и осталих националних заједница у Војводини.

Овом модерном мултимедијалном изложбом се жели широкој публици приказати заједнички живот Срба и Мађара у мултиетничкој Војводини, културне и историјске везе, међусобни утицаји, заједничка прошлост, као пример живота у миру и толеранцији људи различите верске и националне припадности, у прошлости и садашњости.

Изложба је осмишљена као мобилна, функционална поставка, језички прилагођена различитим срединама и реализује се у сарадњи са *Градским музејом из Суботице*.

Поставка изложбе је премијерно постављена у оквиру манифестације "Дани Војводине у Будимпешти", током августа месеца 2008. године, након чега је постављена у оквиру пратећих садржаја финалних такмичења "Куп толеранције 2008" у Суботици, 22. и 23. новембра 2008. године, као и у оквиру завршних такмичења потпројекта "Колико се познајемо" у периоду од 6. до 20. маја 2009. године у Студију "М" у Новом Саду. Планирано је гостовање изложбе у више насеља у Војводини током реализације ове фазе Пројекта, уколико то финансијска ситуација буде дозволила.

Активност
"Богатство различитости" - конкурс фотографија -

Активност је предвиђала расписивање конкурса за аматерску фотографију на тему мултикултуралности Војводине, избор најквалитетнијих радова од стране стручног жирија и организовање изложби пристиглих радова на више локација у Војводини.

Непосредан циљ активности је скретање пажње јавности на циљеве пројекта путем обавештавања о конкурсима и најави поставке изложбе, односно гостовања и тиме посредно промовисање мултикултурализма као вредности Војводине кроз модеран уметнички израз.

Планирано је да изложба најбољих радова током лета 2009. године обиђе седам насеља у Војводини. Паралелно са гостовањима изложба би била постављена на EXIT фестивалу 2009. године, у Новом Саду, као и у оквиру других потпројеката Пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини".

Потпројекат није било могуће реализовати у складу са планом и динамиком Пројекта, због рестриктивне примене Одлуке о Буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2009. годину.

Активност
"Заједно" - документарни ТВ серијал

Активност представља документарну серију која на оригиналан начин обрађује и представља различитости Војводине, као и заједнички живот и обичаје њеног становништва.

Документарна серија "Заједно" на оригиналан начин, кроз филмске и музичке записе, презентује заједничку историју, прожимања и утицаје, различитости и сличности, војвођанску мултиетичност. Њено телевизијско приказивање треба значајно да допринесе систематској едукацији становништва, посебно младих, бољем међусобном упознавању, разумевању, заједничком животу и толерантнијим односима.

Планирано је реализовање 12 полчасовних епизода, сниманих на 16 локација у Војводини, и целовечерња емисија у склопу новогодишњег програма РТВ Војводине.

Потпројекат није било могуће реализовати у складу са планом и динамиком Пројекта, због рестриктивне примене Одлуке о Буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2009. годину.

4. потпројекат: Медијска кампања – Мултикултурализам у Војводини

Потпројекат представља медијску промоцију и наглашавање идеја мултикултурализма и толеранције као универзалних вредности сваког друштва путем различитих форми медијског представљања, а посредством кратких порука поменуте тематике.

Порука и циљ кампање је и истицање потребе за подизањем нивоа јавне речи и охрабривања оних којима је језик и смисао мултикултуралности близак и својствен.

Реализује се кроз два сегмента: принт кампање (израда и дистрибуција штампаног промотивног материјала) и ТВ кампање (снимање пригодних ТВ спотова и њихово емитовање).

У оквиру ове фазе реализације потпројекта, реализује се кампања под називом "Толеранција - размисли" и израђен је штампани и други промотивни материјал, 15 телевизијских и радијских спотова.

5. потпројекат: "Повратак добрим пословним обичајима" оживљавање вишејезичности у привредној сфери

Полазна претпоставка потпројекта је да би употреба језика и писама свих националних заједница које живе на одређеном подручју, у привреди и трговини уз уважавање различитости, имало економску корист за привредне субјекте, јер би се потрошачи осећали равноправним и уважаваним што би, поред других квалитета, изазвало њихову заинтересованост за куповину одређених производа.

Основни принцип реализације потпројекта је ангажовање појединих електронских и штампаних медија у Војводини, који су на ову тему истраживали стање и на тај начин непосредно афирмисали вишејезичност у привреди.

Потпројекат није било могуће реализовати у складу са планом и динамиком Пројекта, због рестриктивне примене Одлуке о Буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2009. годину.

6. потпројекат: "Етно дан – трећа и четврта фаза"

Потпројекат "Етно дан" подразумева осмишљавање и организовање серије презентација националних заједница које живе у Војводини са својим фолклорним, културним, историјским, гастрономским и другим карактеристикама, у непосредној реализацији ученика основних школа у Војводини и обука наставних кадрова за самосталну реализацију презентација.

Циљеви потпројекта "Етно дан" су напређење свести и знања о различитости културе, фолклора, историје и др. код различитих националних заједница које живе у Војводини и прихватање те различитости као предности и богатства ових простора.

Мултимедијалне презентације потпројекта "Етно дан" су у другој половини 2008. и првој половини 2009. године одржане у укупно 30 основних школа, у две етапе и у њима је учествовало близу 3000 ученика седмих и осмих разреда.

7. потпројекат: Евалуација стања међуетничких односа код младих у Војводини

Евалуација стања међуетничких односа код младих у Војводини реализује се кроз стручно и систематско праћење и евалуацију тренутног стања, као и кроз

увођење механизма праћења стања у образовним институцијама и обуку кадрова.

Током 2007. и 2008. године, а на основу анализе резултата о стању међуетничких односа код младих у Војводини истраживачки тим је утврдио најзначајније и најдоминантније међуетничке проблеме и урадио **модел самоевалуације** који би омогућио школама да саме континуирано прате стање и проблеме међуетничких односа код младих и да предузимају неопходне активности у циљу њиховог побољшања. Поред тога одржана је серија семинара и консултација како би се резултати истраживања и осмишљени модел што више приближили наставном кадру као главном реализатору евалуације у образовним установама.

У оквиру четврте фазе Пројекта, активностима потпројекта планирано је систематско спровођење и имплементација резултата претходних фаза истраживања уз организовање серије стручних семинара на којима би се поменути модел самоевалуације што квалитетније прилагодио специфичностима образовних установа.

Један од видова активности у праћењу и подржавању толерантних односа младих у школама и друштвеној средини који је планиран за период 2009. године је формирање креативних мултиетничких тимова ученика који ће планирати и организовати различите активности у виду радионица и секција на којима би се обрађивале теме из мултикултуралне теорије и праксе, као и организовање трибина са гостујућим предавачима који се баве проучавањем етничких односа и толеранције.

Потпројекат није било могуће реализовати у складу са планом и динамиком Пројекта, због рестриктивне примене Одлуке о Буџету Аутономне Покрајине Војводине за 2009. годину.

8. потпројекат: "Интеретно" фестивал

Интеретно фестивал обухвата организовање штандова – изложбе занатлија, шарених програма, етноконцерата, фолклорних и музичких група из Војводине и иностранства, у виду сталних програма и програма променљивог садржаја. Одржава се сваке године током августа месеца у Суботици.

Циљ потпројекта је стварање услова за упознавање традиције народне уметности и културе других народа, путем масовности учешћа грађана, посебно младих, што резултира непосредном ближе упознавању војвођанске културне баштине и доприноси нивоу знања о мултикултуралној Војводини.

Одржавање осмог Интеретно фестивала планирано је у другој половини августа 2009. године.

Додатна активност у оквиру пројекта Организација наградне екскурзије

У оквиру Пројекта *Извршног већа АП Војводине "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини"*, *Покрајински секретаријат за прописе, управу и националне мањине*, као носилац Пројекта, организује наградно путовање за

победнике спортских такмичења потпројекта "Куп толеранције" и две најбоље пласиране екипе потпројекта Квиз "Колико се познајемо".

Концепт екскурзије прати основне циљеве Пројекта и има за циљ афирмацију вредности Пројекта и упознавање људи и простора, културолошки блиских Војводини.

Наградно путовање за учеснике ова два потпројекта из треће фазе Пројекта реализовано је у септембру 2008. године, под слоганом „Ближе Европи“, у оквиру којег су учесници били у прилици да посете институције Европске Уније у Бриселу и Стразбуру и упознају се са њиховим функционисањем.

Наградно путовање у оквиру четврте фазе Пројекта планирано је за септембар 2009. године.

Додатна активност у оквиру пројекта **Двојезични анимациони табор**

У оквиру Пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини", једна од активности подржана од стране Покрајнског секретаријата за прописе, управу и националне мањине је и организација "Двојезичног анимационог табора" у Сегедину, Република Мађарска.

У том смислу, једна од активности је подразумевала и реализацију гостовања ученика Основне школе "Мирослав Антић" из Палића на поменутој манифестацији у периоду од 13. до 15. фебруара 2009. године.

РЕЗУЛТАТИ ПРОЈЕКТА И УКЉУЧИВАЊЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНИХ СУБЈЕКТА

Партнери и сарадници

Четврта фаза Пројекта обухвата реализацију низа основних активности и потпројеката, као и неколико пратећих и додатних активности.

Организација потпројеката је захтевала непосредну сарадњу са **образовним установама** у Војводини. Ниво учешћа младих, као циљне групе Пројекта, најконкретније је мерило успешности и вредности његових резултата.

- На такмичењима потпројекта "Куп толеранције 2008", који је одржан у периоду октобар-новембар 2008. године, такмичило се преко 3000 такмичара из више од 140 војвођанских основних и средњих школа.
- У четвртом циклусу Квиза "Колико се познајемо" активно је учествовало 340 такмичара из 85 средњих школа са територије Војводине, а свако од 40 квиз такмичења је пратило око 200 навијача школа, што даје укупан број од око 8000 гледалаца током трајања такмичења.
- "Етно дан – трећа и четврта фаза" одржан је у 30 основних школа и активностима је било обухваћено близу 3000 ученика из преко 140 одељења.

Из приказаног броја учесника, који чини само део укупних активности на реализацији ове фазе, може се констатовати да је масовност, као један од основних стубова Пројекта, у потпуности испоштован. Активностима Пројекта у протеклом периоду биле су обухваћене готово све средњошколске установе у Покрајини као и велики број основношколских. Забележен је велики одзив и заинтересованост самих ученика али и наставног кадра да се неке активности појединих потпројеката допуне и прошире. Неке од образовних институција су биле организатори појединих манифестација у оквиру самог Пројекта (нпр. ПТССЦ "Беседеш Јожеф" из Кањиже, Средња економска школа "Боса Милићевић" из Суботице и Гимназија "Сава Шумановић" из Шида као организатори регионалних такмичења Квиза "Колико се познајемо"). С тим у вези настављено је са разрадом концепта даљег обогаћивања и проширивања садржаја.

Поред образовних институција сарадња је остварена и са културним установама и организацијама цивилног сектора:

- Са *Мађарским културним центром "Непкер" из Суботице и Кућом традиција из Будимпеште* постигнут је начелни договор о реализацији осмог "Интернетно фестивала" у Суботици;
- У сарадњи са градским музејом Суботице, 2006. године је осмишљена и постављена изложба "Живети заједно – Срби и Мађари". У трећој фази Пројекта постојећа изложба је формом и садржином прилагођена честим гостовањима и разичитим језичким окружењима (мобилна вишејезична форма), а у четвртој фази Пројекта изложба је приказана на неколико манифестација у земљи и иностранству.
- Са *Музејом Војводине и Централним музејом подунавских Шваба из Улма (СР Немачка)*, реализована је изложба "Завичај на Дунаву - суживот Немаца и Срба у Војводини", која је свачано отворена 15. маја 2009. године и чија су гостовања у градовима Војводине и иностранству планирана у 2009. години.
- У оквиру Квиз такмичења "Колико се познајемо", организација регионалних такмичења је у четири случаја била поверена Културним установама из места одржавања (*Народна библиотека "Стојан Трумић", Тител, Установа културних делатности – Центар за културу "Бела Црква", Културни центар, Инђија, Културни центар, Апатин*).
- Сарадња са *Фондом за мултимедијалну културу-Студио ДАГ* спроводи се активно на реализацији потпројекта Медијска кампања – Мултикултурализам у Војводини и акцији "Толеранција - размисли" као саставном делу потпројекта, чија је реализација почела у новембру 2009. године.
- Са *Развојним фондом за младе и Студентским културним центром* из Новог Сада настављена је сарадња на реализацији потпројекта "Богатство различитости" и проширена сарадњом на организацији и координацији активности квиза "Колико се познајемо" – четврти циклус.
- *Војвођански центар за људска права* је у оквиру потпројекта "Етно дан", организовао и координирао више од 200 манифестација у 30 основних школа у Војводини.
- *Друштво за дечију и церебралну парализу Сомбор* је у сарадњи са *Савезом за дечију и церебралну парализу Војводине – Сунцокрет* и под покровитељством и подршком Покрејинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине у оквиру четврте фазе Пројекта успешно реализовао два такмичења активности "И ми знамо" – квиз удружења особа са инвалидитетом.

Активна и константна сарадња са институцијама културе и организацијама цивилног сектора, због комплексности Пројекта и сложености и обима самих активности реализације намеће се као императив. Са друге стране, један од посредних циљева самог Пројекта је управо анимирање и ангажовање ширег круга релевантних друштвених субјеката на промовисању вредности Пројекта, што представља додатни разлог за овакву сарадњу.

Локални органи власти у Војводини су често укључивани у реализацију Пројектних активности, пре свега у логистичком смислу, али често и у оперативном и мањим делом у финансијском смислу.

- Организација регионалних такмичења потпројекта Квиз "Колико се познајемо" је у пет места у Војводини реализована од стране органа локалне самоуправе (Бачка Топола, Темерин, Бачка Паланка, Сечањ, Панчево). Поред *Покрајинског секретаријата*, трошкове организације су делом сносиле и поменуле општине.
- Потпројекат "Интеретно фестивал" се великим делом финансира и од стране Града Суботице.
- Квалификациона такмичења потпројекта "Куп толеранције 2008" су у случају Бачке Тополе и Сремске Митровице организована од стране органа локалне власти (*Општинско веће за спорт Бачке Тополе, Општинска управа за предшколско образовање, спорт и социјалну заштиту општине Сремска Митровица*). Треба напоменути, да иако нису иступали као званични организатори такмичења и у свим осталим местима одржавања такмичења, локалне власти су имале значајно учешће и дале велики допринос, посебно на промоцији самог Пројекта и његових циљева.

"Куп толеранције 2008" као један од најмасовнијих и организационо најзахтевнијих потпројеката се реализује заједно са *Покрајинским секретаријатом за спорт и омладину* и у сарадњи са спортским организацијама из Војводине, и то:

- *Спортским савезом општине Бачка Топола,*
- *Спортским савезом општине Сомбор,*
- *Савезом за школски спорт и олимпијско васпитање општине Панчево,,*
- *Савезом за школски спорт и олимпијско васпитање општине Зрењанин,*
- *Савезом за школски спорт и олимпијско васпитање града Новог Сада,*
- *Удружењем педагога физичке културе Суботице.*

Важно је напоменути да овај потпројекат има и директну подршку *Савеза за школски спорт и олимпијско васпитање Србије*.

Донатори и спонзори Пројекта

Значајна средства за финансирање трошкова Пројекта, су поред редовног финансирања из *Буџета АП Војводине*, обезбеђена и из донација, и то:

- *Јавни фонд "Шанса за стабилност"* из Сегедина, је путем донације подржао потпројекат "Етно дан"- трећа и четврта фаза.
- *Фондација Конрад Аденауер* и *Фондација Покрајине Баден-Виртемберг (СР Немачка)* учествују у финансирању потпројекта музејске изложбе "Завичај на Дунаву - суживот Немаца и Срба у Војводини", која је свачано отварање имала у мају месецу 2009. године у Новом Саду и чија су гостовања планирана у другој половини 2009. године.

- *Фондација Конрад Аденауер* је финансијски подржала и потпројекат медијске кампање "Мултукултурализам и Војводини".
- *Влада Републике Мађарске* је обезбедила значајна донаторска средства за реализацију Пројекта, а посебно за потпројекат "Куп толеранције", потпројекат «Медијска кампања – Мултикултурализам у Војводини» и изложбу "Живети заједно – Срби и Мађари".

У оквиру реализације Пројекта посебна пажња се поклања проналажењу **спонзора** одређених активности о оквиру Пројекта. Поред финансијског аспекта, битно је нагласити и друштвено одговорно ангажовање привредних субјеката у Војводини, као део опште стратегије Пројекта. У четвртој фази, број спонзора се повећао у односу на ранији период:

- Финална такмичења потпројекта Квиз "Колико се познајемо" - четврти циклус су поклонима и новчаним наградама за такмичаре подржали *ОТП банка; Издавачко предузеће Прометеј; и компаније Телеком Србија и Новел из Новог Сада*. У оквиру додатних активности потпројекта *Завод за културу Војводине* је обезбедио више примерака монографије "Културно наслеђе Војводине", као поклоне за партнере и сараднике *Покрајинског секретаријата за прописе, управу и националне мањине*.
- Компанија *"ББ Минаква АД"* потпројекат "Куп толеранције 2008" и квиз такмичења "Колико се познајемо" - четврти циклус подржала донацијом у својим производима.
- Компаније *"АД Хлеб"* и *"Универекспорт"* из Новог Сада, су обезбедиле исхрану за преко 3000 гледалаца завршних такмичења квиза "Колико се познајемо" – четврти циклус.

Евидентан је значајан пораст интересовања и спремност привредних субјеката за дугорочну сарадњу на афирмисању циљева и идеја Пројекта кроз различите облике подршке и спонзорства.

Промовисање циљева Пројекта и афирмација оних вредности које се промовишу пројектним активностима, најбоље се може постићи квалитетном и константном сарадњом са средствима **јавног информисања**. У сарадњи са *Покрајинским секретаријатом за информације* успешно су медијски промовисане активности Пројекта, путем обезбеђивања сталне присутности представника покрајинских и локалних медија и делом републичких медија. Посебно треба нагласити сарадњу са *Радиодифузном установом Војводине*, која је партнер на реализацији потпројекта Квиз "Колико се познајемо", "Заједно" - документарни ТВ серијал, као и медијској кампањи "Мултикултурализам у Војводини". Поменуто установе активно прате и извештавају о свим активностима Пројекта. Поред њих овај вид сарадње се остварује са великим бројем локалних и регионалних медија из Војводине.

ТРОШКОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЧЕТВРТЕ ФАЗЕ ПРОЈЕКТА

Укупни трошкови реализације четврте фазе Пројекта су износили **35.088.221,53** динара.

Део трошкова у укупном износу од **27.135.590,48** динара финансиран је из Буџета АП Војводине, а део у износу од **7.952.631,05** динара финансиран је из донација.

ЗАВРШНЕ КОНСТАТАЦИЈЕ

Пројекат „Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини“ је у четвртој фази реализације, у свим својим сегментима, остварио широку прихваћеност од циљне групе и са њима повезаних субјеката; органа јавне власти републичког, покрајинског и локалног нивоа; средстава јавног информисања; невладиног сектора; донаторских организација; привредних и других релевантних субјеката, што додатно охрабрује овај концепт приступа проблему.

Са друге стране, интересовање медија за пројекат је знатно повећано, у односу на ранији период, а одражава се не само кроз праћење активности већ и кроз спремност на сваки вид сарадње у циљу његове реализације и много активнији ангажман у оквиру ове фазе Пројекта.

У односу на ранији период, четврта фаза реализације Пројекта је по учешћу и заинтересованости, пре свега главне циљне групе, постигла очекиване резултате. Приметан је и пораст интересовања других субјеката као и ангажованост на квалитативном и квантитативном унапређивању пројектних садржаја.

Битно је напоменути да је за разлику од треће фазе Пројекта, као и периода новембар-децембар 2008. године у којем је реализован део активности четврте фазе обим пројектних активности приметно опао, као последица актуелне финансијске ситуације и приметног ограничавања буџетских средстава планираних за реализацију активности Пројекта. Упркос томе, успешно су реализовано неколико планираних активности, а отпочела је реализација неколико активности која ће се у наредном периоду наставити.

Пројекат "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини" је акција Извршног већа АП Војводине трајног карактера. Извршна власт у покрајини је препознала проблем и предузела потребне акције и мере у виду овог Пројекта. Иницијатива је морала кренути од извршне власти, али је основна идеја, од самог почетка реализације ове акције да пројектне активности прерасту у васпитно-образовни процес и чија ће реализација бити у потпуности поверена релевантним субјектима у Војводини.

Са друге стране, један од циљева ове акције је и да подстакне позитиван друштвени тренд ангажовања свих релевантних актера на афирмисању и промоцији вредности од значаја за културни идентитет Војводине.

* * *

Реализација четврте фазе Пројекта "Афирмација мултикултурализма и толеранције у Војводини" у наредном периоду у великој мери зависиће од доступности финансијских средстава планираних за реализацију активности. Важно је нагласити да успешна реализација дела активности Пројекта у протеклом периоду, у ситуацији реалног недостатка финансијских средстава, сведочи о постојању чврстог опредељења ка промовисању његових циљева међу широким кругом актера и субјеката и оправданости и реалних потреба за једном овако свеобухватном активношћу.